

**Міністерство науки і освіти України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ

Чернівці – 2022

ЗМІСТ

1. Вступ	3
1.1. Мета вивчення курсу	3
1.2. Основні завдання	3
1.3. Розрахунок годин за видами занять	4
2. Навчальна програма курсу	5
3. Структура змістових модулів, навчальних елементів дисципліни «Управління інноваціями» та навчальної діяльності студента	7
4. Зміст завдань самостійної роботи та запитань для самоперевірки її виконання	8
4.1. Тестові завдання	10
4.2. Тематика ІНДЗ	27
5. Модуль контроль	28
6. Література до дисципліни	30
7. Термінологічний словник	32
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за підсумками вивчення курсу «Управління інноваціями»	43

1. ВСТУП

Метою вивчення курсу «Управління інноваціями» є оволодіння сучасними теоретичними основами та практичними навичками управління інноваційною діяльністю організації.

У результаті вивчення курсу студент має набути таких компетенцій:

Знання: сутності інновацій як джерела сучасного економічного розвитку; наукових підходів до управління нововведеннями та їх основні положення; практики провідних фірм щодо форм стимулювання новаторства; проблем управління персоналом в інноваційній організації; форм організації інноваційної діяльності, їхніх особливостей та сфер використання; практики функціонування вітчизняних інноваційних структур; економічної природи венчура, його типів та особливостей функціонування; досвіду венчурного підприємництва в Україні та його ролі в інноваційному розвитку країни; технології формування бізнес-планів інноваційних пропозицій; видів, джерел та форм фінансування інноваційної діяльності; порядку розробки інноваційного проекту, механізму управління реалізацією інноваційних проектів; напрямків, інструментів, моделей та механізмів реалізації державної інноваційної політики; форм державної підтримки інноваційної діяльності; технології стратегічного управління інноваціями; видів інноваційних стратегій та сфер їхнього застосування.

Уміння: застосовувати прийоми та методи управління нововведеннями; формувати тенденції розвитку інноваційних процесів в розвинутих країнах; аналізувати кон'юнктуру ринку інновацій; формувати систему стимулювання персоналу до творчості та інноваційності; використовувати досвід зарубіжних країн щодо державного регулювання інноваційних процесів; розраховувати показники інноваційної діяльності організації; здійснювати оцінку економічної та соціальної ефективності інноваційної діяльності; класифікувати інновації та формувати класифікаційні схеми; формувати систему функцій інноваційного менеджменту; розуміти організаційні аспекти створення та вміти їх застосовувати на практиці; визначити механізми та алгоритми стратегічного управління інноваціями; аналізувати досвід зарубіжних країн в організації діяльності венчурних фірм, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів; здійснювати оцінку інноваційного потенціалу організації.

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 073 «Менеджмент».

1.1. Мета:

- сформувати в студентів цілісну систему знань про нововведення та механізм управління ними;
- вивчити понятійно-термінологічний апарат, що характеризує інноваційний менеджмент;
- дослідити методологічні засади побудови системи менеджменту та маркетингу інновацій;
- проводити аналіз існуючої організаційно-економічної моделі управління нововведеннями на підприємстві;
- обґрунтувати методику оцінки ефективності інновацій.

1.2. Завдання курсу:

- дати студентам необхідні теоретичні знання в сфері інноватики, інноваційного процесу, організації та управління нововведеннями;

- навчити економічно правильно оцінювати особливості інновацій як ринкового товару, чітко обмеженого рамками часу, і ефективність впровадження тих чи інших видів інновацій;
- навчити методам управління персоналом інноваційних організацій та його розвитком;
- опанувати практичними методами стратегічного управління інноваціями, методами інноваційного маркетингу;
- отримати навички організації, планування і фінансування інноваційної діяльності;
- дати студентам практичні навички щодо розробки інноваційних заходів, організувати та управляти інноваційними процесами на підприємстві, в галузі, регіоні та країні.

Компетенції, якими має оволодіти студент у процесі вивчення дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни «Інноваційний менеджмент» студент повинен:

Знати:

Зміст модульної програми у відповідності з цілями навчання та змістом матеріалу за модулями.

Вміти:

- застосовувати отримані знання під час виробничої та переддипломної практики;
- організувати свою самостійну пізнавальну діяльність, самоконтроль і самоаналіз;
- самостійно здобувати нові знання.

1.3. Розрахунок годин за видами занять:

Для вивчення курсу «Управління інноваціями» студентами спеціальності 073 «Менеджмент» навчальним планом передбачено 90 академічних годин, в тому числі:

- 1) аудиторних - 44 години;
з них: - лекційних 22 години;
- практичних 22 години.
- 2) самостійна робота - 46 годин.

З метою забезпечення нормального ходу навчального процесу та ефективності оволодіння теоретичним і практичним матеріалом з курсу «Управління інноваціями» передбачені наступні різновиди навчальної роботи та форми поточного контролю залишкових знань:

- 1) підготовка конспекту лекцій;
- 2) виконання контрольних робіт;
- 3) тестування, експрес-опитування;
- 4) підготовка та виклад інформаційно-аналітичних доповідей (рефератів та фіксованих виступів);
- 5) аналіз виробничих ситуацій, індивідуальних завдань;
- 6) формування понятійно-термінологічного апарату (глосарію).

2. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ»

Тема 1. Сутність понять управління інноваціями

Сутність поняття «інновація». Класифікація новацій, інноваційних процесів, нововведень. Сучасні аспекти нововведень та розвитку конкуренції.

Управління інноваціями як сукупність принципів, методів і форм управління інноваційними процесами й інноваційною діяльністю. Інноваційний процес та інноваційна діяльність. Особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями.

Інновації в теоріях економічного розвитку. Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції.

Тема 2. Інноваційна діяльність як об'єкт управління

Сутність понять «інноваційний процес» і «інноваційна діяльність». Етапи інноваційного процесу на макро- та мікрорівні. Особливості фундаментальної наукової діяльності, прикладних науково-дослідних розробок, проектно-конструкторських і науково-технічних робіт, виробничої інноваційної діяльності. Оцінка факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на інноваційну діяльність організації. Учасники інноваційної діяльності. Завдання управління інноваційною діяльністю. Технологія управління інноваціями.

Сфера інноваційної діяльності. Ринковий механізм (ринок новацій, ринок інвестицій, ринок чистої конкуренції нововведень) та інфраструктура інноваційної діяльності.

Тема 3. Державна підтримка інноваційних процесів

Роль держави у забезпеченні інноваційних процесів. Інновації як фактор економічного зростання. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання національної економіки України. Ринкові механізми у галузі наукової та науково-технічної діяльності.

Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності. Вплив державних, приватних і громадських структур. Національна інноваційна система.

Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні, особливості інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.

Тема 4. Організаційні форми інноваційної діяльності

Принципи організації інноваційних процесів за циклом «дослідження - виробництво - дифузія - комерціалізація». Види наукових, проектних та інноваційних організацій. Роль академічного та освітянського секторів. Зміст понять «технопарк», «технополіси», «інкубатор інновацій».

Організація виконання НДДКР і інформаційне забезпечення інноваційних процесів. Організація впровадження й трансферту наукових інновацій. Малий інноваційний бізнес, життєвий цикл і тенденції розвитку. Особливості менеджменту в наукових організаціях і малих інноваційних підприємствах.

Інноваційні венчурні фонди. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності. Науково-технічне співробітництво. Форми інтеграції науки і виробництва. Конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій. Види виробничої та технологічної кооперації.

Тема 5. Управління інноваційним розвитком організації

Стратегічне управління інноваційним розвитком організації. Стратегія нововведень їхня класифікація. Взаємозумовленість інноваційної політики та стратегії нововведень організації. Особливості розроблення, впровадження та реалізації стратегії нововведень.

Планування інноваційної діяльності. Продуктово-тематичне, техніко-економічне оперативно-календарне планування інновацій.

Вплив структури управління на інноваційні можливості організації. Узгодження організаційної структури управління із стратегією нововведень.

Мотиваційний механізм інноваційної діяльності. Форми та методи стимулювання інноваційної діяльності. Організаційно-економічні форми стимулювання інноваційної активності працівників.

Тема 6. Управління інноваційним проектом

Інноваційний проект: поняття та основні види. Життєвий цикл інноваційного проекту. Фінансування інноваційного проекту.

Управління реалізацією інноваційних проектів. Ресурсне забезпечення інноваційного проекту. Інформаційне забезпечення. Інвестиційне забезпечення. Створення та використання різних організаційних форм проектного управління. Управління персоналом у процесі реалізації інноваційного проекту.

Управління проектними ризиками. Класифікація ризиків. Кількісна оцінка ризиків. Методи аналізу невизначеності та ризику. Методи управління ризиками.

Тема 7. Система стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві

Інновації і ризик: проблеми і методи оцінювання. Порівняльний аналіз методів кількісного оцінювання ризику.

Теоретико-методологічні основи факторного аналізу ризику в умовах нечіткої оцінки впливу окремих факторів.

Аналіз чинників ризику на етапах вибору цільового ринку.

Розробка і виведення нового товару на ринок. Фактори ризику.

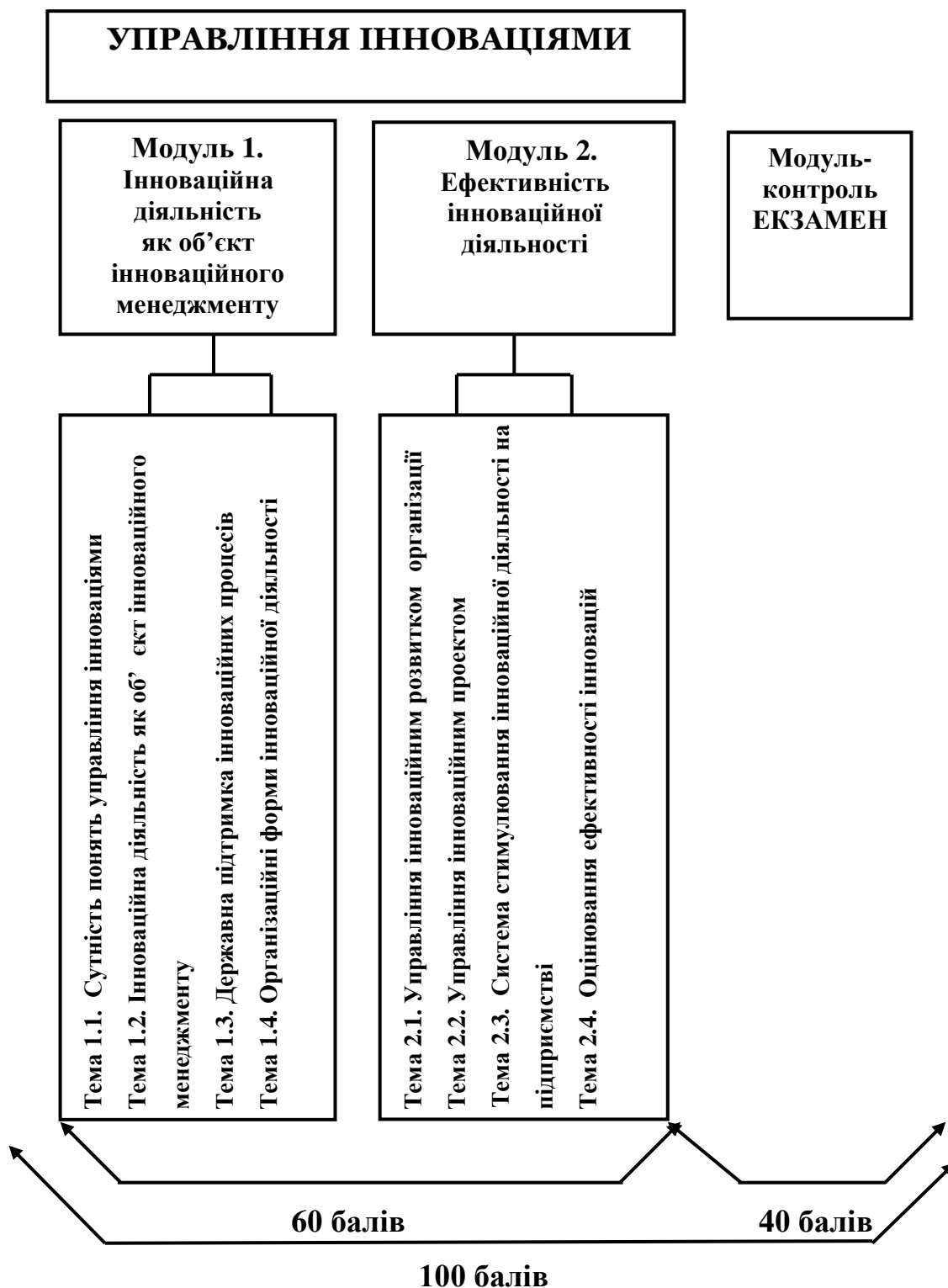
Оцінювання ризику при виборі партнерів для ділового співробітництва при реалізації проектів інноваційного розвитку.

Тема 8. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності організації

Ефективність інноваційної діяльності. Характеристика результатів і ефективність витрат на інноваційну діяльність. Інноваційна діяльність як об'єкт інвестування.

Обґрунтування економічної ефективності інноваційного проекту. Критерії інвестиційної привабливості та оцінки інноваційних проектів. Методи оцінки інноваційних проектів. Аналіз інноваційних проектів в умовах невизначеності. Оцінка впливу невизначеності на ефективність інноваційного проекту. Врахування проектних ризиків в оцінці ефективності інноваційних проектів.

3. СТРУКТУРА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ, НАВЧАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ» ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

4. ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЇЇ ВИКОНАННЯ

№ ЗМ тем в яких передбачено СМ	Тема, завдання самостійної роботи	Види діяльності та форми перевірки й оцінювання самостійної роботи	Список рекомендованої літератури до теми
Тема 1.1.	Концепція та технологія управління нововведеннями 1. Наукові підходи до інноваційного менеджменту. 2. Суть та принципи управління нововведеннями. 3. Системний підхід в управлінні нововведеннями. 4. Система функцій інноваційного менеджменту. 5. Технологія та організація прийняття рішень в інноваційному менеджменті.	- Складання порівняльних таблиць: 1. «Процес прийняття рішень в інноваційному менеджменті в залежності від ознак класифікації». 2. «Особливості управління інноваціями на фірмах Японії та США».	Основна література : 1,2,3,4,5,6,7,9,10,16 Додаткова література: 24,26,30,31,33
Тема 1.2.	Інноваційна діяльність як об'єкт управління 1. Сутність інноваційного процесу, його відмінність від НТП. 2. Характеристика стадій інноваційного процесу. 3. Сутність наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та маркетингу в інноваційному процесі.	- Складання порівняльних таблиць: 1. «Чинники, що впливають на успіх або провал нововведень». 2. «Оцінка факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на інноваційну діяльність організації».	Основна література : 1,2,3,4,5,6,7,9,10,16,18 Додаткова література: 24,26,27,33
Тема 1.3.	Державне регулювання інноваційної діяльності 1. Основи формування національної моделі регулювання інноваційної діяльності в Україні. 2. Взаємодія державних, приватних та громадських структур. 3. Регулювання інноваційного процесу в США. 4. Державна підтримка піонерських нововведень у Японії.	- Творчі завдання: 1. «Державний і приватний бізнес у технологічній гонитві країн Західної Європи». 2. «Державний контроль у сфері інноваційної діяльності».	Основна література : 1,2,3,4,5,6,7,9,10,14,16,17,18 Додаткова література : 24,26,33

1	2	3	4
Тема 1.4.	Організація інноваційної діяльності 1. Регіональна інноваційна політика. 2. Моделі організації інноваційного процесу. 3. Форми інтеграції науки та виробництва.	- Творче завдання: «Особливості менеджменту в наукових організаціях і малих інноваційних підприємствах».	Основна література : 1,2,3,4,5,6,7,9,10,16,17,18 Додаткова література : 24,26,30,31,33
Тема 2.1.	Венчурне підприємництво 1. Досвід зарубіжних країн в організації діяльності венчурних фірм, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів. 2. Розвиток малих наукомістких фірм в Україні. 3. Діяльність венчурних фондів в Україні.	- Творчі завдання: 1. «Необхідність удосконалення методів кількісного оцінювання ризику». 2. «Послідовність процедур багатофакторного аналізу і оцінки ризику: переваги і недоліки».	Основна література : 3,4,5,6,7,9,10,16,17,18 Додаткова література : 22,24,25,33
Тема 2.2.	Управління інноваційними проектами 1. Порядок розробки концепції інноваційного проекту. 2. Методика вартісного аналізу інноваційної програми. 3.Зміст контролю та регулювання програми.	- Творчі завдання: 1. «Організація менеджменту інноваційної програми». 2. «Цільова програма, її роль у системі програмно-цільового менеджменту».	Основна література : 3,4,5,6,7,9,10,11,16,17,18 Додаткова література : 19,20,26,30,31,33
Тема 2.3.	Система стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві 1. Сутність мотивації як функції інноваційного менеджменту. 2. Механізм стимулювання творчої активності на підприємствах України. 3. Сутність різних стилів керівництва інноваційною діяльністю.	- Творчі завдання: 1. «Роль зарплати у стимулюванні інноваційної діяльності». 2. «Специфічні типи і ролі керівників в інноваційних організаціях».	Основна література : 3,4,5,6,7,9,10,11,16,17,18 Додаткова література : 24,26,30,31,33,34
Тема 2.4.	Оцінка та аналіз ефективності інноваційної діяльності 1. Оцінка ефективності інновацій в умовах трансформаційної економіки. 2. Система показників ефективності інноваційних проектів. 3. Аналіз інноваційних проектів в умовах невизначеності.	- Творчі завдання: 1. «Проблема оцінювання ефективності інновацій». 2. «Врахування проектних ризиків в оцінці ефективності інноваційних проектів».	Основна література : 4,5,6,7,9,10,11,15,16,18 Додаткова література : 24,26,30,31,33,34

4.1. ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ОДЕРЖАНИХ ЗНАНЬ ЗНАНЬ З КУРСУ «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ»

Для запропонованих нижче тестових завдань оберіть правильні відповіді, обґрунтуйте їх та поясність, чому інші відповіді є неприйнятними.

1. Результатом інноваційної діяльності є:

- а) інтелектуальний продукт;
- б) інновації;
- в) інвенція;
- г) технології.

2. Комерційне впровадження нової продукції чи нових засобів виробництва називається:

- а) інновація;
- б) дослідження;
- в) розробки;
- г) винаходи.

3. Конкурентоспроможність країни на світовому ринку залежить від:

- а) здатності генерувати ідеї;
- б) кількості університетів і науково-дослідних інститутів;
- в) можливості швидко опанувати новації;
- г) інвестиційних можливостей.

4. Ідеї, що є корисними для використання в бізнесі, але необов'язково там упроваджуються, мають назву:

- а) інновація;
- б) дослідження;
- в) розробки;
- г) винаходи.

5. Основні риси, притаманні інноваційному суспільству:

- а) незалежність;
- б) інтелектуалізація виробництва;
- в) стабільність;
- г) добробут населення.

6. Модель технопарку - це:

- а) науково-промисловий комплекс;
- б) технопарк;
- в) бізнес-«інкубатор»;
- г) технополіс.

7. Які з перелічених послуг не надаються бізнес-інкубаторами?»:

- а) оренда приміщень;
- б) маркетингові послуги;
- в) інформаційні послуги;
- г) виробничі послуги?

5. Угода між корпораціями в межах стратегічного альянсу про довгостроковий та двосторонній обмін взаємодоповнюючими технологіями, інформацією і «ноу-хау» називається:

- а) спільна науково-технічна і виробнича діяльність;
- б) консорціум;
- в) спільне підприємство;
- г) асоціація.

- 9. Організація, для якої дослідження та розробки становлять основний вид діяльності, має назву:**
- а) фінансово-промислова група;
 - б) бізнес-інкубатор;
 - в) технопарк;
 - г) наукова організація.
- 10. Стратегічний альянс, створений для розроблення технології виробництва і збуту принципово нової продукції, має назву:**
- а) спільна науково-технічна і виробнича діяльність;
 - б) асоціація;
 - в) консорціум;
 - г) спільне підприємство.
- 11. Стратегічний альянс, створений для проведення фундаментальних, пошукових досліджень у напрямках, що обіцяють революційні зміни в техніці і технології виробництва, має назву:**
- а) спільна науково-технічна і виробнича діяльність;
 - б) асоціація;
 - в) консорціум;
 - г) спільне підприємство.
- 12. Економічна придатність інноваційного проекту означає:**
- а) можливість підвищення якості життя населення;
 - б) розмір чистого економічного прибутку проекту;
 - в) міру сприяння проекту досягненню встановлених країною цілей економічного розвитку;
 - г) найпривабливіший з погляду економічних вигод проект.
- 13. Які показники ефективності інноваційного проекту не враховують чинник часу:**
- а) норма прибутку;
 - б) період окупності;
 - в) індекс рентабельності;
 - г) внутрішня норма доходності?
- 14. Інновація - це:**
- а) новий продукт, виріб, ідея...;
 - б) нова ідея, втілена в продукт виробництва;
 - в) кінцевий результат інноваційної діяльності;
 - г) ідея, реалізована у вигляді готового товару на ринку.
- 15. Інноваційна діяльність - це:**
- а) діяльність, пов'язана з науково-технічними розробками;
 - б) діяльність, спрямована на управління науково-технічним потенціалом фірми;
 - в) робота з розробки, підготовки і переходу на новий продукт;
 - г) процес впровадження у виробництво нового продукту (послуги).
- 16. Новації можуть бути продуктом:**
- а) осяяння;
 - б) несподіваної події;
 - в) кризи;
 - г) потреби виробничого процесу.

17. Патент в інноваціях - це:

- а) документ, авторське посвідчення на винахід;
- б) документ, що свідчить про право винахідника на його винахід, про його пріоритет;
- в) документ, що засвідчує право власності на що-небудь;
- г) документ, що свідчить про право займатися інноваційною діяльністю.

18. Планування інновацій на підприємстві - це:

- а) процес визначення інноваційного майбутнього організації;
- б) методи досягнення інноваційної мети організації;
- в) вибір дій фірми з досягнення інноваційної мети;
- г) використання інструментів у досягненні інноваційної мети організації.

19. Результатом інноваційних процесів є:

- а) нововведення;
- б) інвенція;
- в) інновація;
- г) винахід.

20. До зовнішніх чинників, що впливають на розмір та характер попиту, відносять:

- а) прибутки споживачів;
- б) технічний рівень підприємства;
- в) рекламу;
- г) ціну на продукцію.

21. Стимулюють попит на нову продукцію такі чинники:

- а) підвищення фондівіддачі;
- б) підвищення матеріаломісткості;
- в) випередження конкурентів за часом випуску продукції;
- г) випередження конкурентами за якістю продукції.

22. Законом попиту називають:

- а) залежність між витратами та попитом на продукцію;
- б) залежність між обсягом реалізації та ціною на продукцію;
- в) залежність між ціною та попитом на продукцію;
- г) залежність між витратами та ціною на продукцію.

23. Повноцінний попит характеризує:

- а) неможливість задовольнити споживачів за рахунок наявних на ринку товарів і послуг;
- б) виникнення коливань попиту протягом значних проміжків часу;
- в) адекватність нововведень бажанням споживачів, перехід нововведення в стадію зрілості, надмірний попит;
- г) попит на товари, шкідливі для здоров'я.

24. Інноваційний проект - це:

- а) план довгострокових фінансових укладень;
- б) бізнес-план;
- в) програма дій з використання фінансових ресурсів;
- г) завдання з визначеними вихідними даними і плановими результатами (цілями), що зумовлюють засіб його вирішення:

25. До головних ознак інноваційного проекту не належить:

- а) зміна стану після досягнення мети проекту;
- б) обмеженість у часі;
- в) обмеженість ресурсів;
- г) складність.

- 26. До внутрішнього середовища інноваційного проекту належать:**
- а) кліматичні умови;
 - б) рівень інформаційних технологій;
 - в) умови і рівень життя;
 - г) стиль керівництва проектом.
- 26. До етапів управління інноваційним проектом не відносяться:**
- а) початок і побудова проекту;
 - б) поточне управління й узгодження;
 - в) криза проекту;
 - г) оцінка проекту.
- 27. При дослідженні місця реалізації інноваційного проекту можна не розглядати:**
- а) транспортні мережі;
 - б) планування підприємства;
 - в) схеми земельних ділянок;
 - г) податкове законодавство.
- 28. Прогнозування в інноваційному менеджменті - це:**
- а) процес досягнення майбутньої мети підприємства;
 - б) комплексний план досягнення мети підприємства;
 - в) директивний план досягнення інноваційної мети;
 - г) передбачення, імовірність появи яких-небудь результатів.
- 29. Гнучкість у плануванні інновацій характеризується:**
- а) взаємозв'язком планів різної тривалості;
 - б) постійним здійсненням планових розрахунків з коригування виробництва;
 - в) еластичністю планування;
 - г) здатністю планів реагувати на прояв випадкових факторів.
- 30. Релевантна інформація - це:**
- а) недостатня інформація, необхідна для прийняття рішень;
 - б) зайва інформація для прийняття рішень;
 - в) вся інформація про ринки і конкурентів, необхідна фірмі;
 - г) необхідна інформація для ухвалення господарського рішення.
- 31. Планування в менеджменті виконує завдання:**
- а) структурування цілей і доведення їх до конкретних виконавців;
 - б) формування заходів, вирішення яких забезпечить досягнення встановлених цілей;
 - в) оцінки матеріальних, трудових і фінансових ресурсів для реалізації цілей і завдань;
 - г) регулювання ходу виконання робіт з інноваційних проектів.
- 32. Інноваційна політика підприємства передбачає:**
- а) створення нових робочих місць;
 - б) оновлення вироблюваної продукції;
 - в) підвищення техніко-технологічного рівня виробництва;
 - г) диверсифікацію виробництва.
- 33. Стратегія інноваційної діяльності спрямована на прийняття рішень відносно:**
- а) нових ринків збуту продукції;
 - б) оцінки рівня ризику витрат;
 - в) наукових досліджень та конструкторських розробок;
 - г) досягнення конкурентної переваги підприємства.

- 34. Назвіть, яка інноваційна стратегія пов'язана з прагненням фірми досягти технічного та ринкового лідерства шляхом створення та впровадження нових продуктів:**
- а) наступальна;
 - б) захисна;
 - в) імітаційна;
 - г) залежна.
- 35. При розробленні інноваційної стратегії підприємства враховуються:**
- а) ринкова позиція підприємства;
 - б) науково-технічна політика підприємства;
 - в) життєвий цикл продукту;
 - г) усі відповіді правильні.
- 36. Розроблення інноваційної стратегії підприємства спирається на:**
- а) аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища;
 - б) фінансову стійкість підприємства;
 - в) аналіз конкурентної позиції підприємства;
 - г) аналіз фінансового стану конкурентів.
- 37. Дослідження масштабу інноваційного проекту передбачає:**
- а) вивчення впливу ринків збуту на масштаб виробництва;
 - б) вивчення залежності капітальних і поточних витрат від масштабу виробництва;
 - в) вивчення фізичних та екологічних обмежень на масштаб виробництва;
 - г) усе перелічене.
- 38. Державна інноваційна політика - це:**
- а) сукупність науково-технічних, виробничих, фінансово-збутових та інших заходів, пов'язаних з виробництвом та просуванням на ринок нової продукції;
 - б) політика, яка пов'язана з вибором пріоритетів у науці й техніці;
 - в) регулювання інноваційної діяльності на рівні держави.
- 39. До інструментів державної підтримки інноваційної діяльності не належать:**
- а) науково-технічна експертиза;
 - б) державне замовлення;
 - в) патентно-ліцензійна діяльність;
 - г) лізинг.
- 40. Національним органом, що здійснює і координує роботу із сертифікації продукції в Україні, є:**
- а) Державний комітет України з питань стандартизації, метрології і сертифікації;
 - б) Державна комісія при Уряді України з питань стандартизації, метрології і сертифікації;
 - в) Державна палата з питань сертифікації і стандартизації України;
 - г) правильні відповіді «а» і «б».
- 41. Сертифікат продукції - це документ, що:**
- а) необхідний лише для захисту права власності на продукцію;
 - б) дає змогу купувати продукцію;
 - в) свідчить про рівень якості продукції;
 - г) пред'являється покупцеві під час продажу продукту.
- 42. До загальних умов, що включаються в основну частину договору з приводу інноваційного продукту, належать такі положення:**
- а) предмет договору і кількість продукту;
 - б) відповідальність сторін;
 - в) назва договору;
 - г) форс-мажорні обставини.

43. Правове регулювання відносин, що виникають у процесі реалізації економічних інтересів партнерів, покладено на особливу галузь права, а саме:

- а) договірне право;
- б) цивільне право;
- в) господарське право;
- г) міжнародне право.

44. Проектний етап нового виробу включає:

- а) розробку етапів проекту модернізації виробництва;
- б) технологічну підготовку виробництва;
- в) технічну підготовку виробництва;
- г) розробку креслень нових машин чи продуктів.

45. Забезпечення ресурсами при виробництві інноваційного продукту здійснюється на етапах:

- а) прогнозування;
- б) планування;
- в) оперативного управління;
- г) контролю.

46. Успіху в менеджменті можна домогтися:

- а) клопіткою і сумлінною роботою керівника;
- б) творчим підходом до управління і постійними новаціями;
- в) можливістю виважено ризикувати;
- г) раціоналізацією технології виробництва й управління.

47. Засобами захисту винаходів і нових продуктів є:

- а) патент;
- б) торгова марка;
- в) авторське право;
- г) авторське посвідчення.

48. Розроблення інноваційної стратегії підприємства починається з:

- а) формулювання загальної мети підприємства;
- б) складання плану інноваційної діяльності підприємства;
- в) вибору джерел фінансування інноваційного проекту;
- г) оцінювання ринку збуту.

49. Назвіть, які з перелічених чинників не перешкоджають проведенню інноваційної діяльності у великих організаціях:

- а) узгодженість роботи всіх підрозділів;
- б) складність структури ієрархії;
- в) стимулювання інноваційних заходів; г) опір змінам.

50. Бізнес-план може розроблятися з метою:

- а) моделювання системи управління фірмою;
- б) подання до місцевих органів влади;
- в) розвитку управлінських можливостей підприємця;
- г) зацікавлення інвесторів.

51. При розробленні інноваційної стратегії підприємства враховуються:

- а) ринкова позиція підприємства;
- б) науково-технічна політика підприємства;
- в) життєвий цикл продукту;
- г) усі відповіді правильні.

52. Розроблення інноваційної стратегії підприємства починається з:

- а) формулювання загальної мети підприємства;
- б) розроблення плану інноваційної діяльності підприємства;
- в) вибору джерел фінансування інноваційного проекту;
- г) оцінювання ринку збуту.

53. Які з перелічених чинників не перешкоджають проведенню інноваційної діяльності у великих організаціях:

- а) узгодженість роботи всіх підрозділів;
- б) складність структури ієрархії;
- в) стимулювання інноваційних заходів;
- г) опір змінам?

54. Розроблення інноваційної стратегії підприємства ґрунтується на:

- а) аналізі зовнішнього та внутрішнього середовища;
- б) фінансовій стійкості підприємства;
- в) аналізі конкурентної позиції підприємства;
- г) аналізі фінансового стану конкурентів.

55. Об'єктом винаходу може бути:

- а) продукт (устрій, речовина, штам мікроорганізму, культури клітини, рослини чи тварини);
- б) конструктивне використання устрою;
- в) організаційне рішення;
- г) усі відповіді правильні.

56. Винаходом може бути технічне рішення, що має:

- а) істотну новизну і практичну корисність;
- б) істотну новизну, певну технічну ознаку і практичну корисність;
- в) винахідницький рівень і є новим;
- г) оригінальність, визначену технічну ознаку і дає позитивний ефект.

57. Товарний знак фірми має бути:

- а) оригінальним, зареєстрованим і мати зображення, загальноживані для позначення товарів визначеного виду;
- б) оригінальним і мати правовий захист;
- в) індивідуальним, що впізнається, привабливим для споживачів і мати правовий захист;
- г) оригінальним, що впізнається, і привабливим для споживача.

58. Раціоналізаторська пропозиція - це:

- а) технічне рішення, що є новим і корисним для підприємства або установи, яким воно надано;
- б) істотно нове технічне рішення, придатне для промислового виготовлення на підприємстві;
- в) оригінальне і придатне для промислового виготовлення технічне рішення;
- г) конкретне рішення технічного завдання, що є істотно новим і промислово придатним.

59. Патент - це:

- а) документ, що дає суб'єкту підприємницької діяльності право використовувати зазначене в патенті технічне рішення;
- б) виключне право на використання зазначеного в патенті технічного рішення;
- в) документ, виданий державним органом, що дає суб'єкту підприємницької діяльності виключне право використовувати зазначене в патенті технічне рішення;
- г) документ, виданий державним органом, що дає особі або організації право

використовувати зазначене в патенті технічне рішення.

60. Право власності на винахід (корисну модель) засвідчується:

- а) патентом;
- б) ліцензією;
- в) авторським посвідченням;
- г) спеціальним рішенням спеціалістів.

61. Право використовувати найменування місця походження товару з рекламною метою мають:

- а) усі суб'єкти підприємницької діяльності;
- б) усі суб'єкти підприємницької діяльності, що зареєстрували місце походження товару;
- в) лише ті суб'єкти підприємницької діяльності, які першими одержали свідоцтво про реєстрацію найменування місця походження товару з аналогічними властивостями;
- г) будь-який суб'єкт, що зареєстрував місце походження товару.

62. Які чинники впливають на формування стратегічних цілей діяльності підприємства:

- а) зміни на ринку;
- б) зміни зовнішнього середовища через державне регулювання;
- в) внутрішні зміни на підприємстві;
- г) зміни економічних, політичних і соціальних умов?

63. Система стратегічних цілей розвитку підприємства визначається:

- а) кон'юнктурою ринку;
- б) місією підприємства;
- в) поведінкою підприємств-конкурентів;
- г) умовами державного регулювання.

64. Унаслідок багаторічного господарювання в країнах з ринковою економікою склалися такі традиційні моделі підприємницької діяльності:

- а) класична й інноваційна;
- б) виробнича і посередницька;
- в) класична і неокласична;
- г) виробнича й інноваційна.

65. Інноваційна стратегія венчурної фірми полягає в:

- а) мінімізації ризику;
- б) максимізації ризику;
- в) передаванні своїх розробок експлерентам, патіентам, віолентам і комувантам;
- г) розвитку консалтингу.

66. Розвиток науки визначається:

- а) потребами технічного прогресу;
- б) соціальними потребами;
- в) економічними потребами;
- г) фінансовими потребами.

67. Структура, що спеціалізується на створенні сприятливих умов для виникнення та ефективної діяльності малих інноваційних фірм, має назву:

- а) науково-промисловий комплекс;
- б) бізнес-«інкубатор»;
- в) технопарк;
- г) технополіс.

68. Структура, що виникає на підставі угод між фірмами, які проводять наукові дослідження, та фірмами, які займаються комерціалізацією результатів, має назву:

- а) науково-промисловий комплекс;
- б) бізнес-«інкубатор»;
- в) технопарк;
- г) технополіс.

69. Правовий захист місця походження товару виникає на підставі його реєстрації й одержання суб'єктом підприємництва:

- а) патенту;
- б) ліцензії;
- в) свідоцтва;
- г) авторського посвідчення.

70. Передавання права на використання нематеріальних ресурсів власником цього права іншій зацікавленій особі здійснюється у формі:

- а) патенту;
- б) ліцензії;
- в) авторського посвідчення;
- г) акта приймання до виготовлення і користування.

71. Об'єктом безпатентної ліцензії є:

- а) промисловий зразок;
- б) винахід;
- в) виробничий досвід;
- г) ноу-хау.

72. Для одержання позитивних результатів під час проведення розрахунків ефективності інноваційного проекту необхідно:

- а) узгодити розрахунки за часом грошових потоків;
- б) урахувати масштаб проекту;
- в) вибрати момент для дисконтування;
- г) установити обсяг витрат і вигод проекту.

73. Проекти затверджуються лише тоді, коли чиста поточна вартість:

- а) менша ніж 0;
- б) більша ніж 0;
- в) дорівнює 0;
- г) більша ніж 1.

74. Інноваційний проект є економічно ефективним, якщо індекс рентабельності інновацій:

- а) дорівнює 0;
- б) більший ніж 0, але менший ніж 1;
- в) дорівнює 1;
- г) більший ніж 1.

75. Соціальні наслідки інноваційних проектів оцінюються:

- а) бенефіціаторами проекту;
- б) учасниками проекту;
- в) населенням країни;
- г) усі попередні відповіді правильні.

76. Які показники ефективності інноваційного проекту не враховують чинник часу:

- а) норма прибутку;
- б) період окупності;
- в) індекс рентабельності; г) внутрішня норма доходності.

77. У рамках якої стратегії розробляють підходи до ресурсного забезпечення реалізації ринкових можливостей інноваційного розвитку:

- а) маркетингової;
- б) інвестиційної;
- в) виробничої;
- г) організаційної.

78. Розробка інвестиційної стратегії інноваційного розвитку не включає принципу:

- а) варіабельність і гнучкість стосовно змін зовнішніх умов;
- б) прийнятний рівень ризику інвестиційних рішень;
- в) аналіз джерел і механізмів інвестування інновацій;
- г) ефективність інвестування.

79. Механізм мобілізації залучених коштів включає:

- а) розширення статутного фонду за рахунок додаткових коштів;
- б) інвестиційний селенг;
- в) використання інвестиційних позик і кредитів;
- г) інвестування за рахунок амортизаційних відрахувань.

80. Особливістю венчурного фінансування є:

- а) інвестування, розраховане на короткостроковий період;
- б) залучення коштів від розміщення цінних паперів на вторинному ринку;
- в) інвестиції здійснюються у формі участі у статутному фонді підприємства;
- г) інвестування за рахунок облігацій підприємства.

81. Інвестиційна стратегія інноваційного розвитку - це:

- а) комплекс заходів і зведення показників, яких необхідно досягти;
- б) динамічний процес ресурсного забезпечення підприємства, що розвивається;
- в) використання нових технологій, нових способів організації виробництва і управління, нових товарів;
- г) усі відповіді правильні.

82. До складу інформаційної системи не входить:

- а) підсистема планування;
- б) підсистема збору, переробки та зберігання даних;
- в) підсистема контролю за використанням даних;
- г) підсистема видачі інформації.

83. Спроможність персоналу застосовувати нові технології, реалізовувати нові організаційні і управлінські рішення, виготовляти нові товари характеризує:

- а) кадровий потенціал;
- б) інтелектуальний потенціал;
- в) технологічний потенціал;
- г) науково-дослідний потенціал.

84. Показник рівня інформаційного потенціалу розраховується як:

- а) добуток коефіцієнтів повноти, точності та суперечливості інформації;
- б) сума коефіцієнтів повноти, точності та суперечливості інформації;
- в) сума коефіцієнтів повноти і точності інформації за мінусом коефіцієнта суперечливості;
- г) правильної відповіді немає.

85. В інноваційний потенціал не включають:

- а) ринковий потенціал;
- б) технологічний потенціал;
- в) інтерфейсний потенціал;
- г) виробничий потенціал.

86. Інноваційний потенціал розглядають як:

- а) діяльність підприємства зі створення і використання нововведень;
- б) можливість підприємства з розробки і виведення нового товару на ринок;
- в) критичну масу ресурсів підприємства, необхідну для його розвитку;
- г) середню кількість новацій, яку підприємство може створити за певний період.

87. Наукові та науково-технічні кадри - це:

- а) професійно підготовлені спеціалісти, які являють собою особливу соціальну-професійну спільноту;
- б) працівники науково-дослідних інститутів;
- в) допоміжний персонал підприємства;
- г) спеціалісти, що займаються інноваційною діяльністю.

88. Методи стимулювання творчої активності персоналу включають в себе:

- а) методи прямого стимулювання, опосередковані (непрямі) методи, методи негативного стимулювання;
- б) метод непрямого стимулювання, директивний метод;
- в) метод прямого стимулювання та метод негативного стимулювання;
- г) метод непрямого стимулювання і метод негативного стимулювання.

89. З метою заохочення творчої діяльності людини, застосовуються такі організаційні інструменти:

- а) правовий захист інтелектуальної власності;
- б) розвиток патентної системи;
- в) вдосконалення системи управління новими знаннями;
- г) усі відповіді правильні.

90. Успішне проведення науково-технічної та інноваційної політики в Україні неможливе без:

- а) науково-дослідних інститутів;
- б) активізації творчої індивідуальності, винахідництва та освіти в Україні;
- в) інвестицій;
- г) закордонної допомоги.

91. Люди, що мають справу з розробкою і впровадженням нової техніки та продукції, вирізняються серед інших працівників:

- а) високим рівнем освіти та інтелектуального розвитку;
- б) хитрістю;
- в) винахідливістю;
- г) усі відповіді правильні.

92. Методи прямого стимулювання включають:

- а) надбавки, премії, розмір заробітної плати, винагороди, розвиток неспеціалізованої кар'єри, придбання акцій компанії;
- б) пенсійне забезпечення, страхування, пільги, винагороди, премії, надбавки, розмір заробітної плати;
- в) оплата проїзду на наукові конференції, оплата членства в наукових товариствах;
- г) премії, придбання акцій, винагороди.

93. До наукової діяльності можуть спонукати такі мотиви:

- а) самореалізація, пізнавальний інтерес;
- б) соціальні мотиви, самоствердження і саморозвиток;
- в) ідентифікація з кумиром або соціумом;
- г) усі відповіді правильні.

94. Мотиваційна арена включає в себе:

- а) систему мотивів особистості;
- б) систему дій з активізації мотивів особистості;
- в) правильні відповіді а і б;
- г) правильної відповіді немає.

95. До наукового стану відносяться:

- а) технічні розробки;
- б) прикладні дослідження;
- в) промислове виготовлення новинки;
- г) первинне планування нововведень.

96. До технічного (технологічного) стану відносяться:

- а) технічні розробки;
- б) прикладні дослідження;
- в) промислове виготовлення новинки;
- г) фундаментальні дослідження.

97. Хто не відноситься до генератора ідей:

- а) раціоналізатори;
- б) винахідники;
- в) консерватори;
- г) люди, які мають здібності і природний хист?

98. Схема проходження інноваційного процесу включає:

- а) наукове планування;
- б) наукові розробки;
- в) наукові знання;
- г) наукові висновки.

99. Зовнішніми мотивами зі спонукання творчої активності товару є:

- а) самовираження свого потенціалу;
- б) належність до професійної групи;
- в) матеріальна незалежність і впевненість у майбутньому;
- г) досягнення науки і техніки.

100. Розподіл наукової праці за стадіями інноваційного циклу включає:

- а) технічний (технологічний) етап;
- б) науковий етап;
- в) експлуатаційний етап;
- г) усі відповіді правильні.

101. До внутрішніх джерел інноваційних ідей відносять:

- а) демографічні зміни;
- б) ринкові зміни в структурі галузі або ринку;
- в) нові знання;
- г) зміни у сприяннях, настроях та ціннісних настановах.

102. На розвиток інноваційного процесу впливає:

- а) стан зовнішнього середовища, в якому він проходить;
- б) стан внутрішнього середовища окремих організаційних і господарських систем;
- в) специфіка самого інноваційного процесу як об'єкта управління;
- г) усі відповіді правильні.

103. Експлуатаційний етап інноваційного циклу включає:

- а) промислове виготовлення новинки;
- б) технічні розробки;
- в) фундаментальні дослідження;
- г) первинне опанування нововведень.

104. Зовнішні джерела інноваційних ідей:

- а) раптові події для підприємства чи галузі;
- б) раптові зміни в структурі галузі або ринку;
- в) демографічні зміни;
- г) нововведення, що групуються на потребі технологічного процесу.

105. До видів невідповідності відносять:

- а) невідповідності між економічними суспільствами;
- б) невідповідності між політичними суспільствами;
- в) невідповідності між соціальними реаліями суспільства;
- г) правильної відповіді немає.

106. Критерій оцінювання рівня фінансових витрат відносять до такої стадії процесу:

- а) обізнаність із проблемою;
- б) формування настанов і вибір нововведень;
- в) проблема впровадження;
- г) тривале використання.

107. Організаційна структура НДДКР - це:

- а) сукупність наукових, конструкторських, проектних, технологічних і інноваційних підрозділів;
- б) робота в одній галузі;
- в) пошук рішення певного актуального питання;
- г) гнучкість відповідно до частотої зміни продукції, що випускається.

108. Програма - це:

- а) горизонтальна структура;
- б) пошук рішень;
- в) робота в одній галузі;
- г) вертикальна структура.

109. До організації інновації не відносяться:

- а) суб'єкти інноваційної діяльності, що об'єднує людей;
- б) сукупність процесів, спрямованих на виконання необхідних функцій в інноваційній діяльності;
- в) експертів і консультантів;
- г) регламентацію, процедури, форми, способи, методи, що забезпечують просування інноваційних процесів.

110. Проект - це:

- а) зміна цілей;
- б) послідовність організації робіт;
- в) керівництво;
- г) пошук рішення певного ефективного питання.

111. До основних функцій лабораторій відносяться:

- а) розроблення нових видів продукції;
- б) здійснення заходів щодо єдиної науково-технічної та інноваційної політики;
- в) координація роботи у сфері інноваційної діяльності;
- г) розгляд інноваційних проектів.

112. Роботами називаються:

- а) будь-які процеси дії, які призводять до результату;
- б) будь-які процеси дії, які призводять до вигоди;
- в) будь-які процеси дії, які створюють матеріальні активи;
- г) усі відповіді правильні.

113. Головними системами організаційної структури не є:

- а) науково-дослідні центри;
- б) фірми і лабораторії виробничих відділень;
- в) наукові підрозділи в середині корпорацій;
- г) випробувальні центри фірми.

114. Науково-технічний центр - це:

- а) відділ досліджень;
- б) відділ обслуговування;
- в) правильні відповіді а і б;
- г) правильної відповіді немає.

115. Науково-технічні центри очолює:

- а) рада директорів;
- б) начальник відділу досліджень;
- в) головний інженер; г) конструкторське відділення.

116. До чинників, які стимулюють зміни організаційної структури, відносять:

- а) зміни цілей організацій;
- б) зміни технології;
- в) зміни структури технологічного плану;
- г) усі відповіді правильні.

117. До складу змінних бригад не входять:

- а) керівники та адміністратори персоналу;
- б) дослідники;
- в) генератори ідей;
- г) технолог.

118. До типів організаційно-наукових досліджень відносять:

- а) програму;
- б) проект;
- в) правильні відповіді а і б;
- г) план дослідження.

119. Технопарк - це:

- а) спеціально створений комплекс, що охоплює весь цикл інноваційних робіт;
- б) комплекс самостійних організацій з науково-виробничого циклу створення новацій;
- в) організації, що створюються місцевими органами влади або великими компаніями з метою впровадження нових видів бізнесу;
- г) організації, що створюються з метою розробки конкретної науково-практичної проблеми за певний період.

120. Спеціально створений комплекс, що охоплює весь цикл інноваційних робіт, має назву:

- а) бізнес-інкубатор;
- б) технопарк;
- в) технополіс;
- г) науково-технічні центри.

121. Формування венчурного підприємства здійснюється на принципах:

- а) пайової участі;
- б) прямого фінансування;
- в) акціонерного капіталу;
- г) інші джерела.

- 122. В основу формування наукових центрів, інкубаторів, «бізнес-інноваційних центрів» покладено принцип використання:**
- а) інтелектуальних ресурсів;
 - б) матеріальних ресурсів;
 - в) фінансових ресурсів;
 - г) усі перелічені.
- 123. Досвід зарубіжних країн свідчить, що інкубатори бувають:**
- а) 2-х видів;
 - б) 3-х видів;
 - в) 5-ти видів;
 - г) 10-ти видів.
- 124. Джерелом венчурного капіталу можуть бути:**
- а) вільні фінансові ресурси пенсійних, благодійних фондів;
 - б) банки;
 - в) страхові компанії;
 - г) усі відповіді правильні.
- 125. Організації, що пропонують розвиток технологій нових товарів та попиту на інновації, визначають перспективні цілі, тематики досліджень, - це:**
- а) венчурні фірми;
 - б) тимчасові науково-технічні колективи;
 - в) технополіси;
 - г) консультативні та аналітичні фірми.
- 126. Складним багатофункціональним комплексом, що забезпечує сприятливі умови для ефективної діяльності новоутворених нових інноваційних фірм, є:**
- а) інкубатор;
 - б) технополіси;
 - в) технопарки;
 - г) венчурні фірми.
- 127. Тривалість перебування новоутвореної фірми в інкубаторі обмежується терміном:**
- а) 2 роки;
 - б) 3 роки;
 - в) 4 роки;
 - г) 5 років.
- 128. Добровільне об'єднання фірм для вирішення конкретної інноваційної програми, здійснення проекту - це:**
- а) спільне підприємство;
 - б) консорціум;
 - в) концерн;
 - г) кейрец.
- 129. У рамках стратегічних альянсів забезпечуються такі взаємодії між фірмами:**
- а) спільне проведення НДДКР;
 - б) взаємний обмін виробничим досвідом;
 - в) підготовка кваліфікованих кадрів;
 - г) усі відповіді правильні.
- 130. Системний підхід – це:**
- а) облік усіх заходів даного рівня в системі планування;
 - б) всебічний аналіз наслідків проведення розглянутого заходу в усіх сферах господарської діяльності;

- в) методи системного аналізу, застосовувані при виробленні господарських рішень;
- г) усі відповіді правильні.

131. Найважливішими керованими перемінними в організації є:

- а) працівники фірми;
- б) мета і завдання організації;
- в) структура фірми;
- г) ресурси фірми.

132. Фірми-патієнти працюють і спеціалізуються на вузькому сегменті ринку:

- а) на етапах зростання випуску продукції;
- б) на стадії зростання винахідливої активності;
- в) у сфері великого стандартного бізнесу.

133. Фірми-«свояки» являють собою:

- а) дрібні і середні фірми, що працюють на материнську компанію із впровадження нововведень;
- б) фірми ризикового капіталу;
- в) спеціальні підрозділи внутрішньокорпоративного характеру зі спеціальним грошовим фондом для ризикових проєктів;
- г) спеціальні фірми з розробки новацій для великих і середніх материнських компаній.

134. Фірми-експеренти являють собою:

- а) великі інноваційні фірми, здатні самостійно вирішувати завдання самовведень;
- б) малі підприємства, що працюють на вузький сегмент ринку в період зростання випуску продукції;
- в) середні фірми, що спеціалізуються на створенні нових продуктів;
- г) дрібні підприємства, що спеціалізуються на випуску нових виробів.

135. Фірми-віоленти працюють:

- а) на межі максимуму випуску продукції підприємства;
- б) на етапі падіння випуску продукції;
- в) на етапі зростання виробництва продукції;
- г) на етапі створення нового продукту;

136. Основним принципом оцінювання економічної ефективності реалізації інновацій є:

- а) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх виробництво та споживання;
- б) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення, виробництво та споживання;
- в) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення;
- г) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення та виробництво.

137. При визначенні ставки дисконту враховують:

- а) структуру інвестицій;
- б) вартість окремих складових капіталу;
- в) рівень інфляції в країні, що реалізує проєкт;
- г) усі відповіді правильні.

138. Позитивне рішення щодо доцільності реалізації інноваційного проєкту суб'єктом підприємницької діяльності приймається тоді, коли чиста теперішня вартість, що супроводжує реалізацію проєкту:

- а) менша ніж 0;
- б) більша ніж 0; в)дорівнює ніж 0; г)більша ніж 1.

139. Відношення приведених доходів до приведених на цю саму дату витрат, що супроводжують реалізацію управлінського рішення, - це:

- а) індекс рентабельності;
- б) внутрішня норма доходності;
- в) чиста дисконтована вартість;
- г) чиста теперішня вартість.

140. Державна інноваційна політика, яка передбачає визначення державою головних цілей та пріоритетних напрямів науково-технологічного та інноваційного розвитку країни, - це політика:

- а) соціальної орієнтації;
- б) технологічного поштовху;
- в) ринкової орієнтації;
- г) цілеспрямованої зміни економічної структури господарського механізму.

141. Сфера інноваційної діяльності включає:

- а) ринок інновацій;
- б) ринок новацій;
- в) ринок інвестицій;
- г) усі відповіді правильні.

142. Стратегічне управління інноваційною діяльністю включає:

- а) розроблення планів і програм інноваційної діяльності;
- б) обґрунтування проектів створення нових продуктів;
- в) розроблення ефективних організаційних форм управління реалізацією інноваційних проектів;
- г) усі відповіді правильні.

143. Оперативне управління інноваційною діяльністю не включає:

- а) складання календарних планів-графіків виконання робіт;
- б) контролювання реалізації завдань інноваційної діяльності;
- в) розроблення коригуючих заходів у процесі реалізації інноваційних завдань;
- г) оцінювання альтернативних інноваційних проектів та прийняття рішення щодо вибору кращого з них для реалізації цілей та завдань фірми.

144. Стратегічне планування інноваційної діяльності підприємства включає етапи:

- а) аналіз зовнішнього середовища і прогнозування його розвитку;
- б) оцінювання інноваційного потенціалу підприємства;
- в) визначення інноваційних можливостей підприємства;
- г) реалізація інноваційних проектів;
- г) усі відповіді правильні.

145. Тип інноваційної політики, спрямований на піонерне впровадження радикальних інновацій, створених фірмою - це:

- а) революційний тип;
- б) опортуністичний тип;
- в) наступально-ризиковий тип;
- г) наступальний тип.

146. До складових інноваційної політики не належать:

- а) маркетингова політика;
- б) політика в галузі науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт;
- в) політика структурних змін;
- г) виробнича політика.

4.2. ТЕМАТИКА ІНДЗ З КУРСУ «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ»

1. Інновації як фактор економічного зростання.
2. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання економіки України.
3. Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції.
4. Взаємодія основних функцій у системі інноваційного менеджменту.
5. Особливості інноваційного розвитку в провідних індустриальних країнах.
6. Вплив розвитку інноваційного процесу на конкурентну боротьбу на світових ринках.
7. Роль науки в інноваційних процесах.
8. Особливості внутрішньо організаційної моделі інноваційного процесу на підприємстві.
9. Визначення рівня новизни інновації для фірми.
10. Чинники, що впливають на успіх або провал нововведень.
11. Джерела та причини виникнення інноваційних ідей.
12. Політика України в галузі державного регулювання.
13. Принципи державної інноваційної політики.
14. Функції податкових заходів щодо інноваційної діяльності.
15. Державний контроль у сфері інноваційної діяльності.
16. Напрями удосконалення організаційної структури інноваційного процесу.
17. Порівняльна характеристика джерел формування інформаційної бази інноваційного розвитку.
18. Структура інформаційної бази управління вибором напрямів і варіантів інноваційного розвитку.
19. Інформаційні моделі прийняття рішень про вибір варіантів інноваційного розвитку.
20. Форми інтеграції науки і виробництва.
21. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності.
22. Модель сегментації як однієї із стадій формування цільового ринку на базі інновацій.
23. Поняття інноваційного потенціалу підприємства, його структура.
24. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
25. Ресурсне планування інноваційної програми.
26. Організація та менеджмент інноваційної програми.
27. Основні чинники ризику в економіці України.
28. Особливості врахування ризику в інноваційній діяльності.
29. Ризики інноваційної діяльності та їх класифікація.
30. Порівняльний аналіз методів кількісного оцінювання ризику.
31. Роль держави у стимулюванні винахідницької діяльності.
32. Механізм стимулювання творчої активності на підприємствах України.
33. Роль заробітної плати у стимулюванні інноваційної діяльності.
34. Вплив матеріального стимулювання на інноваційну діяльність.
35. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток суспільства.
36. Специфіка розвитку сучасного етапу НТП.
37. Концепція раціональності екологічної інноваційної безпеки.
38. Оцінка результативності інноваційної діяльності.
39. Показники оцінки економічної ефективності.
40. Експертні методи оцінювання інноваційних проектів.

5. МОДУЛЬ КОНТРОЛЬ

1. У чому полягає особливість формування інноваційних цілей?
2. Які завдання виконує інноваційний менеджмент?
3. Що розуміється під функціями інноваційного менеджменту і за якими ознаками їх розрізняють?
4. Що таке метод Дельфі, у чому полягає його особливість?
5. Окресліть сферу діяльності інноваційного менеджера.
6. У чому полягає процес прийняття рішень в інноваційному менеджменті?
7. Як взаємодіють основні функції в системі інноваційного менеджменту?
8. У чому полягає особливість управління інноваціями на фірмах Японії і США?
9. Яку роль відіграють гуртки якості у створенні інновацій? Наведіть приклади.
10. Що таке система «Кайдзен» і який вплив вона здійснює на інноваційну діяльність фірми?
11. Які організаційні заходи використовуються фірмами США для підвищення ефективності інноваційної діяльності?
12. Як розвивається інноваційний менеджмент в Україні? Наведіть приклади.
13. У чому полягає сутність інноваційного процесу? Чим він відрізняється від НТП?
14. Дайте характеристику стадій інноваційного процесу.
15. У чому полягає сутність наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та маркетингу в інноваційному процесі?
16. Який вплив чинить розвиток інноваційного процесу на конкурентну боротьбу на світових ринках? Наведіть приклад.
17. Опишіть особливості внутрішньоорганізаційної моделі інноваційного процесу на підприємстві.
18. Якими критеріями керується підприємство при виборі нововведення? Охарактеризуйте їх.
19. Які чинники впливають на успіх або провал нововведень? Наведіть приклади.
20. Що є джерелами та причинами інноваційних ідей?
21. Які сфери аналізу, що є джерелом інноваційних ідей, виділив П.Друкер?
22. Основна мета політики України в галузі державного регулювання.
23. Принципи державної інноваційної політики.
24. Складові системи соціально-економічних нормативів.
25. Види цільових комплексних програм.
26. Функції податкових заходів щодо інноваційної діяльності.
27. Державний контроль у сфері інноваційної діяльності.
28. Інноваційні ризики.
29. Які основні типи організаційних структур найчастіше використовуються при здійсненні інноваційних процесів в організації?
30. Які організаційні форми інноваційного процесу використовують фірми? Розкрийте їх зміст.
31. Хто такі інтрапренери? Яку рольову функцію вони виконують в організації НДДКР?
32. Назвіть завдання з удосконалення організаційної структури інноваційного процесу.
33. Порівняльна характеристика джерел формування інформаційної бази інноваційного розвитку.
34. Структура інформаційної бази управління вибором напрямів і варіантів інноваційного розвитку.
35. Поясніть сутність підходу до оптимізації обсягу інформації для прийняття

- обґрунтованих рішень з вибору варіантів розвитку, а також до визначення граничної вартості додаткової інформації.
36. Показники оцінювання ефективності пошуку інформації. Схема виникнення похибки пошуку інформації.
 37. Інформаційні моделі прийняття рішень про вибір варіантів інноваційного розвитку.
 38. Модель сегментації як однієї із стадій формування цільового ринку на базі інновацій.
 39. Схема взаємодії інформаційних потоків у процесі сегментації ринку.
 40. Поняття інноваційного потенціалу підприємства, його структура.
 41. Основні положення методичного підходу до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
 42. Розкрийте суть програмно-цільового менеджменту інноваціями.
 43. Як здійснюється ресурсне планування інноваційної програми?
 44. У чому полягає методика вартісного аналізу інноваційної програми?
 45. Як організується менеджмент інноваційної програми?
 46. Розкрийте зміст контролю і регулювання програми.
 47. Розкрийте сутність мотивації як функції інноваційного менеджменту.
 48. У чому полягає сутність процесу стимулювання?
 49. Розкрийте зміст матеріального стимулювання, покажіть на прикладах, як воно впливає на інноваційну діяльність.
 50. Розкрийте сутність принципів, під впливом яких формуються методи прямого і непрямого стимулювання.
 51. Яку роль відіграє заробітна плата в стимулюванні інноваційної діяльності? Наведіть приклади.
 52. Яку роль відіграє держава в стимулюванні винахідницької діяльності? Наведіть приклади.
 53. Як забезпечувати дієве стимулювання творчої активності на підприємстві?
 54. Який механізм стимулювання творчої активності існує на підприємствах України?
 55. Опишіть сутність різних стилів керівництва інноваційною діяльністю. Наведіть приклади.
 56. Розкрийте сутність інноваційної культури. Яку роль вона відіграє в стимулюванні інновацій?
 57. Поясніть, у чому полягає специфіка розвитку сучасного етапу НТП.
 58. Охарактеризуйте процес прискорення науково-технічного прогресу і покажіть на прикладах, у чому його сутність.
 59. Охарактеризуйте вплив науково-технічного прогресу на розвиток суспільства.
 60. Як оцінюється ефективність інновацій?
 61. Як оцінити результативність інноваційної діяльності?
 62. Назвіть показники оцінки економічної ефективності.
 63. Назвіть показники оцінки соціальної ефективності.
 64. Назвіть показники оцінки науково-технічної ефективності.
 65. У чому полягає сутність експертних методів оцінювання інноваційних проектів?

6. ЛІТЕРАТУРА ДО ДИСЦИПЛІНИ

Основна

1. Про інноваційну діяльність: [закон України: офіц. текст] // Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 36. Режим доступу до закону за станом на 25 січня 2021 р.: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5460-17#Text>
2. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / за ред. В.О.Василенка. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 440 с.
3. Дудар Т.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2011.
4. Економіка і організація інноваційної діяльності: підручник / О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П. Гречан та ін. / за ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД «Професіонал», 2014. 660 с.
5. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним ризиком: проблеми, концепції, методи: навч. посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. 278 с.
6. Ілляшенко С.М., Біловодська О.А. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: монографія. Суми: «Університетська книга», 2010. 298 с.
7. Інноваційний менеджмент: статико-динамічна візуалізація: навч.посібник / за ред. С.В.Князь, Н.Г.Георгіаді, Л.Й.Топоровська, Д.К.Зінкевич. Львів: Львівська політехніка, 2012.
8. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П.Гречан та ін. К.: КНТ, 2006.
9. Йохна М.А. Економіка й організація інноваційної діяльності: навч. посібник / М.А. Йохна, В.В. Стадник. К.: «Академія», 2005. 400 с.
10. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2013. 504 с.
11. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2007. 456 с.
12. Пашута М.Т., Шкільнюк О.М. Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання: навч.посіб.. К.: ЦНЛ, 2005.
13. Польшаков В.І. Інвестиційний менеджмент: навч.посібник / В.І.Польшаков, Н.В. Ткаченко. К.: Кондор, 2009. 172 с.
14. Про інноваційну діяльність: закон України: офіц. текст. Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 994. Режим доступу до закону за станом на 11 липня 2017 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17>.
15. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч.посібник. К.: ЦНЛ, 2012. 408 с.
16. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент: навч.посіб. К.: Академвидав, 2016.
17. Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. К. : Академвидав, 2012. 400 с.
18. Школа І.М., Бутирська І.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2010. 312 с.

Додаткова

19. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. Х.: ІНЖЕК, 2003. 308 с.
20. Жук М.В. Інфраструктурне забезпечення інноваційного процесу в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2008. №8. С.66-71.
21. Іжевський В.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. №7. С.160-166
22. Ілляшенко С.М. Інноваційні ризики та їх класифікація. Актуальні проблеми економіки. 2005. №4. С.48-57.
23. Клименко В.І. Фінансування інноваційної діяльності в Україні. Економіка. Фінанси. Право. 2008. №1. С.24-29.
24. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність в Україні: монографія. Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 233 с.
25. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. Львів: Видавн. центр Львів, націон. ун-ту ім. Івана Франка, 2011. 432 с.
26. Микитюк П.П., Здреник В.С. Сутність та зміст аналізу інноваційної діяльності підприємств: науково-технічний аспект. Інноваційна економіка. 2012. №5. С. 165-169.
27. Павленко І.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч.-метод. посіб./ І.А.Павленко, Н.П.Гончарова, Г.О.Швиданенко. К.:КНЕ, 2002. 150 с.
28. Терлецька Ю.О., Терлецька Н.М., Горобець-Надольська Ж.В. Інноваційний потенціал суб'єкта господарювання як результат його інноваційної політики. Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка: зб. наук. пр. Вип. 773-774. Черн.нац.ун-т ім.Ю.Федьковича. Чернівці, 2016. С.64-67.
29. Терлецька Ю.О. Інноваційна діяльність як засіб адаптації суб'єкта господарювання до умов нестабільного зовнішнього середовища. Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка: зб. наук. пр. Вип. 786. ЧНУ, Чернівці, 2017. С.65-69.
30. Терлецька Ю.О. Використання інноваційних технологій у процесі удосконалення якості продукції на підприємстві. Молодий вчений. Вип. № 3(55). 2018. С.712-715.
31. Терлецька Ю.О., Ємець Ю.М. Інновації як чинник конкурентоспроможності промислових підприємств: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід». м.Київ, 18 травня 2018 р. Київ: КНЕУ, 2018. С.161-164.
32. Терлецька Ю.О., Балан А.А., Кузьмук Н.Я. Інноваційні технології як елемент антикризового управління підприємствами олійно-жирового комплексу в умовах економічної нестабільності. Молодий вчений. Вип. № 2(66). 2019. С.647-650.
33. Терлецька Ю.О. Управління інноваціями / Менеджмент і адміністрування: підручник для бакалаврів. Том 1 / за ред. Галушки З.І., Терлецької Н.М. Чернівці: ЧНУ, 2013. С.264-312.
34. Терлецька Ю.О. Управління інноваціями: Менеджмент: збірник тестових завдань. Укл.: Антохов А.А., Галушка З.І., Запихляк В.М., Поченчук Г.М., Терлецька Ю.О. та ін. / За ред. Галушки З.І., Поченчук Г.М. Чернівці. Чернівець. нац. ун-т. 2021. С.98-114 (203 с.)

7. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Авторське право - сукупність національних і міжнародних норм, що регулюють відносини стосовно створення і використання інтелектуального продукту.

Адаптація - процес пристосування будь-якої системи (людини, організації) до існуючих чи мінливих умов середовища.

Активізація - це інтенсифікація трудової діяльності працівників на основі підвищення творчого потенціалу особистості і колективу.

Взаємодія «наука - виробництво - споживання» - структурні ланки ланцюга від наукової діяльності до техніко-виробничої та маркетингової, історичний генезис взаємозв'язку науки з технікою, виробництвом, споживанням. Але розвиток науки визначається потребами не тільки технічного прогресу, а й соціальними.

Винахід - вирішення технічної проблеми на основі використання систематичних знань. Об'єктом винаходу можуть бути: пристрій, спосіб, речовина, механізми, штам мікроорганізму, культури клітин рослин тощо.

Високі технології - технології, які стануть визначальними в постіндустріальному суспільстві, наприклад, біотехнології, робототехніка, штучний інтелект.

Відкриття - виявлення раніше невідомих властивостей, законів, явищ об'єктивно існуючого світу, що вносять докорінні зміни в рівень нашого пізнання. Відкриття є базою для винаходів.

Генератор ідей, або концептолог. Це спеціаліст, здатний сконструювати концепцію, об'єднавши множину ідей, а отже, і видів дослідницької діяльності.

Глобалізація суспільного розвитку - планетарна взаємозалежність усіх країн і регіонів світу. В економічний, політичний, науково-технічний обіг утягнуте все людство, уся планета з космічним простором, що її оточує. Причини глобалізації такі: розширення міжнародної діяльності, створення альянсів у сфері виробництва та наукових досліджень і т. ін.

Горизонтальна структура - структура, яка координує діяльність на основі ділового спілкування та обміну інформацією між відділами. Співвідношення вертикальної та горизонтальної структур визначає характер компанії.

Гуртки якості - форма групової творчості. Виникли в Японії 1962 р. як метод новаторства, творчого пошуку, ділової активності та саморозвитку працівника.

Делегування - наділення працівників владними повноваженнями, обов'язками і відповідальністю.

Децентралізація - делегування повноважень і відповідальності структурним підрозділам. Закономірний процес, що відбувається в міру зростання масштабів і складності систем управління.

Диверсифікація - термін виник у 50-х роках ХХ ст. Поєднання в рамках фірми широкого кола галузей промисловості, транспорту, торгівлі. Спирається на розвиток НТП.

Диверсифікація продукту - введення нових продуктів, варіації продукту - змінування однієї чи кількох властивостей продукту, вже пропонованого на ринку. Мета диверсифікації - пристосувати продукту до різних потреб клієнта.

Довгострокові (сталі) тенденції - ознаки зростання чи занепаду в конкретній фірмі, галузі чи економіці в цілому, що спостерігаються протягом тривалого

періоду.

«Дологічні» передумови досліджень - художньо-образна основа інтелектуальної діяльності мислення: асоціативні здібності, інтуїція, які, як показує історія великих відкриттів, дають поштовх до наукової творчості та допомагають у пошуках.

Дослідно-конструкторські роботи (ДКР) - конструювання, випробування та впровадження наукових досягнень у виробництво. Мета ДКР - створення зразків нової техніки, їх випробування, оброблення виготовлення.

Ефективність нововведень - оцінюється економічним та соціальним ефектом. Економічний ефект полягає в тому, що можна випускати принципово нову, якіснішу продукцію, яка задовольняє нові потреби. Соціальний ефект полягає в якісному змінюванні умов праці, рівня життя.

«Єврика» - західноєвропейська програма, прийнята в 1985 р. за ініціативою Франції як альтернативна щодо програми СОІ. У здійсненні програми беруть участь 19 держав. Мета «Єврики» - стимулювати розвиток передових напрямів НТП у західноєвропейських країнах, щоб підняти їхню конкурентоспроможність на світових ринках наукоємної продукції.

ЄСПРИТ - Європейська стратегічна програма досліджень у сфері технологій інформаційних систем. Прийнята 1984 р. на 10 років. У рамках програми виконувалось 105 наукових проектів.

Інвестиції - це фінансові та матеріальні ресурси, а також усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти інноваційної діяльності з метою одержання економічного або соціального ефекту.

Інвестиційний проект — довгостроковий вклад грошових та інших ресурсів з метою одержання економічного ефекту в майбутньому.

Інерція поведінки - адаптивний механізм пристосовування, який діє за затвердженим зразком поведінки. Інерція поведінки закріплюється в популяції як успадковувана риса.

Інженерні центри - нові організаційні утворення, що виникають на базі університетів США за фінансової підтримки уряду для стимулювання розробки нових технологій. Створено 6 інженерних центрів: центр робототехніки при Каліфорнійському університеті; центр зв'язку при Колумбійському університеті; центр системних досліджень при Мерілендському і Гарвардському університетах; центр композитних матеріалів при Деліверському й Даткерському університетах; біотехнічний центр при Массачусетському технологічному інституті; центр проблем штучного інтелекту при університеті Пердью. Інженерні центри виконують дві основні функції: досліджують фундаментальні закономірності, що лежать в основі принципово нових, таких, які не існують у природі, штучних систем (наприклад, концепція штучного зору, дотику, самоконтроль); готують нове покоління інженерів, які володіють необхідним рівнем кваліфікації і широким науково-технічним світоглядом.

«Інкубатор» - ця структура спеціалізується на створенні сприятливих умов для ефективною діяльності малих інноваційних (венчурних) фірм, які розробляють оригінальні науково-технічні ідеї. Інкубатор надає малим фірмам приміщення, устаткування, інформаційні, консалтингові послуги. Інкубатор не потребує бюджетних асигнувань, самоокупність забезпечується за рахунок його участі в майбутніх прибутках цих інноваційних фірм.

Інноваційна дифузія - рівень сприйняття та поширення новації. Створення умов для тиражування нововведень.

Інноваційна діяльність - діяльність, спрямована на пошук можливостей, які забезпечують практичне використання наукового, науково-технічного результату та інтелектуального потенціалу з метою одержання нового чи поліпшеного продукту, способу його виробництва та задоволення суспільних потреб у конкурентоспроможних товарах і послугах.

Інноваційна політика держави - вплив держави на інноваційну діяльність за допомогою відповідного правового та економічного механізму. Держава здійснює заходи щодо захисту національного ринку, створення інноваційного потенціалу. Серед моделей державної інноваційної політики розрізняють дві американську та японську. Стратегії інших країн є їх різновидами. Основні розбіжності - у рівні державного регулювання інноваційної діяльності. Основні напрями інноваційної державної політики для всіх країн: державні прямі та побічні стимулювання розвитку науки та техніки; освоєння їх результатів; стратегія підготовки та перепідготовки кадрів; формування інфраструктури суспільного клімату, який забезпечує розвиток інноваційних процесів.

Інноваційна сфера - система взаємодії інноваторів, інвесторів, товаровиробників конкурентоспроможної продукції та послуг і розвинутої інфраструктури.

Інноваційний лаг - проміжок часу між виникненням новинки і втіленням її у нововведення.

Інноваційний менеджмент - сукупність організаційно-економічних, психологічно-соціальних методів, форм та способів управління всіма стадіями інноваційного процесу. Інноваційний менеджмент - це такий спосіб дій, який забезпечує сприятливі умови для розвитку інноваційного процесу. Інноваційний менеджмент - це управління змінами.

Інноваційний потенціал держави - сукупність засобів і можливостей у галузі освіти та виробництва, які втілюють найновіші досягнення НТП. Показники інноваційного потенціалу: обсяг нагромаджених теоретичних та практичних знань у різних галузях суспільної діяльності; здатність використовувати та поширювати ці знання; наявність підготовлених кадрів високої кваліфікації в галузі науково-технічної та практичної діяльності; матеріально-технічної і фінансової бази науки для проведення дослідів, експериментів з упровадження ідей нової техніки, продуктів, технологій, організаційно-управлінських форм та методів з підготовки кадрів, розробки та поширення інновацій. Інноваційний потенціал визначає можливості розвитку науки в майбутньому, забезпечує лідерство держави на світовій арені.

Інноваційний процес - це процес створення, поширення та втілення новації, яка задовольняє нові суспільні потреби. Складається з окремих стадій, що відрізняються організацією праці, управління, фінансуванням.

Інноваційний розвиток - розвиток науки, техніки, досвіду, знань. Це процес, під час якого наукова ідея доводиться до практичного використання.

Інноваційні проекти - це складні програми, створені для впровадження технічних, технологічних або інших новацій, що їх здійснюють наукові та проектні заклади в певний проміжок часу.

Інноваційні стратегії - стратегії промислових компаній (підприємств), орієнтованих на цінності, що є головними в роботі підрозділів НДДКР.

Інновація управління - процедури управління, заходи, інформаційні системи, оргструктури, які вперше застосовуються на підприємстві.

Інтегральний інтелект - це група людей, підібрана відповідним чином, і комплекс відносин між ними, процесуальна організація їх діяльності, соціально-психологічна атмосфера роботи, певна гармонія людських якостей, система інтелектуальної взаємодії, що є головним чинником інноваційних, наукових досліджень.

Інтеграція - процес об'єднання виробництва, науки, господарських, дослідних установ, соціальної сфери.

Інтелектуальна власність - авторське право на використання патентів, ліцензій, товарних знаків, програмного забезпечення.

Інтелектуальний продукт - продукт інтелектуальної діяльності, який є товаром в умовах ринку. Інтелектуальний продукт - знання, теорії, відкриття, винаходи, ноу-хау.

Інтернаціональність науки - результати фундаментальних досліджень, що досить швидко стають відомі у світі і широко використовуються.

Конкурентоспроможність нововведення - це техніко-експлуатаційні параметри новації в оцінці для споживача на даному сегменті ринку.

Конкуренція - боротьба між товаровиробниками за вигідніші умови виробництва та збуту товару. З точки зору інноваційного процесу конкуренцію можна поділити на функціональну, видову, предметну.

Конкуренція цінова - бажання знизити витрати на виробництво товару, для того щоб пропонувати товар за ціною нижчою, ніж у конкурентів, зберігаючи при цьому норму прибутку.

Консорціум - союз господарсько-незалежних фірм та організацій, метою яких є підвищення конкурентоспроможності на основі скоординованої діяльності. Організація К. оформляється угодою. Координує діяльність учасників лідер К., який одержує за це відрахування від інших його членів. Лідер представляє інтереси К., але діє в межах повноважень, отриманих від інших членів. До складу К. при розробці нововведень входять великі фірми, дослідні центри, лабораторії, заклади освіти. Фірми дістають вигоди у вигляді обміну нововведень, проведення спільних дослідів, розподілу інвестиційного ризику, отримання додаткових ноу-хау.

Консультація - це форма послуги, яка надається організації з метою пояснення ситуації і способу вирішення пов'язаних з нею проблем. Консультативна діяльність спирається не тільки на знання і досвід, а й на проведення конкретних, спеціалізованих досліджень і здійснюється консультативними фірмами.

Контрольна державна система США - інструмент державного регулювання інвестиційної діяльності, яка охоплює контракти, субсидії та дотації. Державні контракти на досліджування та розробку - це докладний документ, який визначає економічні та правові взаємовідносини замовника (уряду) та виконавця (фірм, університетів, наукових центрів та ін.)- Розміщення контрактів здійснюється на конкурсній основі. До контракту вносяться статті фінансового, економічного, науково-технічного та соціального характеру. Тепер для регулювання дослідницької діяльності в світі використовується понад 50 основних видів контрактів залежно від їх призначення.

Концепція (лат. *conceptio* - система поглядів) - це комплекс ключових положень і настанов мислення, що дає змогу зберегти спрямованість наукового дослідження. Це своєрідний компас на шляху думки.

Концерни - інтегровані багатогалузеві об'єднання, що складаються з великої кількості господарських одиниць, які мають різний ступінь самостійності, різні функції та сфери діяльності, власні науково-дослідні й конструкторські центри. У них ефективні маркетингові організації, досить великі програми науково-дослідних робіт і висококваліфіковані кадри для їх виконання, значні фінансові та матеріальні ресурси.

Корпоративна культура - система цінностей організації, які формують її робочу атмосферу, психологічний клімат і надають їй індивідуального забарвлення.

Ліцензія - дозвіл патентовласника використовувати його винахід на певний термін за певну оплату іншими ліцензіатами. Як правило, такі дозволи видаються на комерційне або виробниче використання винаходу.

Ліцензійна торгівля - основна форма міжнародної торгівлі технологіями, її предметом є патентні та безпатентні ліцензії на передавання винаходів, технологічного досвіду, промислових секретів і комерційних знань, на використання товарних знаків і т. д. Найбільшого поширення в міжнародній практиці набули ліцензійні угоди, які передбачають комплексний обмін з наданням ноу-хау та інженерних послуг з промислової реалізації технології, що передається.

«Матриця портфеля продукції» - запропонована бостонською консультативною групою, використовується для формування номенклатури продукції, що вноситься до виробничих планів фірми. Матриця дає фірмі змогу оцінити свою продукцію на окремих, чітко визначених ринках і є інструментом, який полегшує прийняття рішень про завоювання стратегічних позицій на ринках, розподіл грошових коштів та орієнтацію НДДКР.

Методи організації інноваційного процесу - способи організації робіт від формулювання ідеї до досягнення комерційного результату. Застосовуються три основні способи: послідовна, паралельна, інтеграційна організація робіт.

Наука - процес створення системи нових знань. Сутність науки полягає в пошуках істини, в експериментально-дослідній діяльності, що спрямована на вивчення законів природи та суспільства. Коли дослідні проблеми вирішені, тоді продукт наукової діяльності набуває форми знання. Наука збільшує творчі можливості людини та здатна визначати темпи розвитку виробництва, характер його змін. Наука впливає на людину через систему освіти і бере участь у розвитку всіх компонентів системи виробничих сил.

Наукова політика - визначення загальних принципів і вибір генеральних напрямів розвитку науки.

Наукові фонди - акумулювання коштів компаній та приватних осіб, які використовуються для розвитку НДДКР.

Наукомісткість (наукоємність) продукції - важливий показник, що характеризує науково-технічний потенціал підприємства, визначається як відношення витрат на НДДКР до обсягу продажу. Іншим показником наукомісткості є відношення зайнятих у НДДКР до загальної кількості зайнятих.

Національна академія наук США - напівдержавна організація, її формальний статус - приватне некомерційне об'єднання вчених; основні функції - наукове консультування уряду за його запитами, стимулювання розвитку наукових досліджень, скликання наукових конференцій, збирання наукової інформації, складання оглядів, розподіл державних асигнувань та приватних внесків на науку. До складу академії входять видатні представники американської науки. Щорічно до її складу може бути обрано до 50 вчених США та до 10 - з інших країн. Члени

академії залучаються державними органами для консультацій з питань розвитку науки.

Новаторство - нове у творчій діяльності людей.

Новація - новий вид продукту, технології, методу як кінцевий результат інноваційного процесу, що його потребує суспільство. У новації реалізуються нові наукові та технічні знання, які приводять організацію до успіху на ринку. Процес введення новації на ринок називається процесом комерціалізації. Новації формують ринок новацій.

Новизна нововведень - рівень новизни відбивають знання, що втілені в нововведеннях: нововведення на базі відомих законів і закономірностей та на базі невідомих законів і закономірностей. Перший рівень - поступове поліпшення змін на базі вже відомих принципів. Візьмемо, наприклад, праску. В основі її функціонування лежить принцип підігріву. Протягом віків конструкція праски вдосконалюється, але принцип не змінюється. Подошву праски розігрівали на вугіллі, потім електричною спіраллю. Це нововведення зроблено на базі відомого принципу. Упровадження нововведення на базі нових законів суттєво змінює принципи діяльності організації в цілому. Рівень новизни є основним критерієм ефективності нововведень.

Нововведення - процес втілення та поширення нових видів продуктів, послуг, виробничих процесів, ідей, методів роботи, усього нового щодо організації або її середовища.

Нововведення управлінське - особливі організаційні рішення, система, процедура або метод управління, котрі суттєво відрізняються від практики, яка склалася, та вперше використовуються в організації.

Ноу-хау (буквально «знаю як») - технічні знання та практичний досвід інноваційного характеру, які становлять комерційну цінність, застосовуються у виробництві та професійній практиці, але не забезпечені патентним захистом. Ноу-хау може складатися з комерційних секретів, незапатентованих технологічних процесів та іншої інформації, котра недоступна широкому загалу. Комерціалізація ноу-хау широко використовується в міжнародній практиці.

Окупність нововведення - показник ефективності реалізації інноваційного проекту, визначений як період часу від дослідження і до моменту, коли прибуток з продажу інновацій покриє всі затрати на НДДКР.

Оновлюваність продукції - один з показників, що характеризує конкурентоспроможність фірми, відображає частку нової продукції в загальному обсязі продажу.

Оновлюваність технології - один з показників нововведення. Характеризується частиною нових технологій, які використовуються фірмою, у загальному обсязі технологічного обладнання.

Опір змін - поведінка, спрямована на збереження існуючого порядку речей, правил, норм, звичаїв, що виявляється у відкладанні змін на потім за принципом «почнемо нове життя з понеділка», «поживемо - побачимо» і т. д.

Організації атакуючі - здійснюють добре обмірковану стратегію накопичення наукових знань як за рахунок власних лабораторій, так і за допомогою зовнішніх джерел. Вони ведуть дослідження на рівні корпорацій, за допомогою яких можна розв'язати майбутні проблеми, що лежать на шляху успішних теоретичних розробок. Вирішальним чинником є час виходу на ринок нововведень, що випереджають конкурентів, та визнання цього вибору ринком.

Організаційна структура підприємства (організації) — упорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують функціонування підприємства як одного цілого. Елементами структури є підрозділи, служби, відділи, окремі працівники та інші ланки, а також підтримувані між ними зв'язки. Структура підпорядкована цілям і завданням організації, процесу виробництва та змінюється разом з перетвореннями, які в ньому відбуваються.

Організаційні лідери - компанії, які долають технологічні розриви і випускають на ринок продукти раніше за своїх конкурентів. Фірми-лідери концентрують увагу на результативності, працюють в умовах підвищеного ризику, але за вдалої реалізації нововведень мають високі економічні результати.

Організаційні нововведення - охоплюють три основні типи: нововведення процедурного характеру (зміни наборів показників, методів розрахунку тощо); нововведення в структурних перетвореннях (зміни підпорядкованості, координації і т. д.); нововведення, пов'язані зі змінами виробничих елементів, з яких складається організація (введення нових підрозділів, ланок, ліквідація застарілих структурних одиниць).

Парадигма - система понять, найзагальніша модель явищ, щодо якої решта характеристик - окремі частини. Зміна парадигми - це зміна всієї системи понять.

Патенти - документи, які видаються винахідникові на визначений термін та засвідчують виключне право винахідника або його спадкоємця на технічну новачку. Патент дає винахіднику титул власника на винахід, що знаходить відображення в реєстрації торгового знака - певного позначення на товарі або його упаковці. У розвинутих країнах патентуються практично всі винаходи. Патент чинний тільки на території тієї країни, де він виданий.

Послідовне проектування - метод організації інноваційного процесу, що по чергово реалізується в різних функціональних підрозділах фірми.

Пошукові дослідження (ПД) - наукова діяльність, що включає «дологічні передумови», методологію та фундаментальні дослідження. Розвиток пошукових дослідів характеризується диференціацією традиційних наук та формуванням нових (розвиток ядерної техніки, ядерної енергії та ін.); вплив на розвиток «чистих» цілеспрямованих і абстрактно-методологічних досліджень. Метою пошукових досліджень є відкриття нових принципів створення виробів та технологій, нових, невідомих раніше властивостей матеріалів та їх поєднань, методів аналізу й синтезу.

Прикладні дослідження (ПД) - виявлення шляхів і способів застосування відкритих законів і явищ природи на цілі виробництва в певній галузі виробництва.

Принципи організації НДДКР: «осьова втулка спиці». «Осьова втулка» - це головна лабораторія фірми. «Спиці» - найбільші дослідницькі групи, відділи, які розміщені у відділеннях фірми і виконують прикладні розробки, що часто спрямовані на модернізацію існуючих технологій.

Принципи стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві - всебічна підтримка новаторської діяльності вищим керівництвом; швидкість і гласність реєстрації заявок; простота та ясність пакетних процедур; матеріальна й моральна підтримка індивідуальних і групових пропозицій щодо новації: а) нагородження; б) присвоєння почесного звання; в) публікація результатів; г) премії; д) терпимість до невдач новаторів.

Проблемна група - група людей, що належать до різних підрозділів, які тимчасово об'єднуються для роботи над певною науковою проблемою чи проектом.

Прогрес - напрям розвитку до більш передового й досконалого, перехід від нижчого до вищого, зміни на краще (протилежність - регрес).

Професія - це сплав культури, характеру розумової діяльності та спеціальних знань і навичок.

Реадаптація - подолання інерції в поведінці, сприйняття новації, переорієнтація організації.

Ризикоеий (венчурний) бізнес - своєрідна форма підприємництва, пов'язаного з розвитком електроніки. Невеликі ризикові підприємства, що мають справу з розробкою наукових ідей і втіленням їх у нові технології та продукти. Цим вони відрізняються від звичайних форм дрібного бізнесу. Ризиковий бізнес характеризується непевністю його позицій на ринку. Більшість гинуть. Перевага ризикового бізнесу - гнучкість, рухливість, здатність швидко переорієнтуватись. Необхідний капітал надходить від великих корпорацій, приватних фондів, держави на вигідних умовах. Організаційні форми венчурного бізнесу: ризикові підприємства, венчурні відділи корпорацій, венчурні фонди.

Ризикові підприємства - форма господарювання в інноваційному потоці, виконують сполучну роль між фундаментальними дослідженнями та масовим виробництвом нового продукту. Ризикові підприємства доводять наукові відкриття до промислових технологій та передають результати фірмам, котрі організують масове виробництво. Ініціаторами ризикового підприємства є невеликі групи талановитих інженерів, винахідників, учених, менеджерів. Оскільки результати невідомі, то це є чималим ризиком для такого підприємства. Тому капітал, який його фінансує, називається ризиковим. Якщо підприємство досягає успіху, то воно перетворюється на самостійну господарську одиницю або переходить у власність основних вкладників капіталу.

Ризикові підрозділи компаній - створюються великими корпораціями з метою опанування новітніх технологій; являють собою невеликі автономно керовані спеціалізовані виробництва, їх фінансування відбувається за рахунок ризикового фонду, який створюється корпоративними підрозділами з відрахувань з власних бюджетів. Перші внутрішньо-фірмові ризикові підрозділи виникли на японській фірмі «Hitachi».

Ризикофірма - являє собою фірму, яка створюється для реалізації проекту, пов'язаного з великим ризиком з погляду ймовірності його успішного завершення.

Розвиток - це накопичення змін, які руйнують рівновагу і збалансованість у соціоекономічній системі та створюють умови економічного зростання, переходу системи в нову якість. Інновації, як правило, забезпечують перехід економічної системи до нової пропорційності і до нового стану рівноваги.

Економічний розвиток як поступальний рух на шляху підвищення ефективності системи відбувається нерівномірно.

Розробник - це спеціаліст, який доводить результати досліджень до завершальної, практично реалізованої стадії.

«Силікон велі» - англійська назва «Силіконової долини», яка вузькою стрічкою простягається вздовж західного узбережжя США за 30 км від Сан-Франциско. На площі, яка дорівнює 450 км², розміщено близько 2 тис. фірм високої технології, насамперед електронної промисловості. Центром утвореного технополіса є Стенфордський університет, заснований 1885 р. промисловиком Л.Стенфордом для підготовки ділової еліти. При університеті працюють 30 інститутів, лабораторій, наукових центрів, власних підприємств. На базі університету створено науково-

технологічний парк з розвинутою інфраструктурою. Університет, крім підготовки кадрів, діє як постійний генератор нових ідей, насамперед теоретичного характеру. «Силіконова долина» виникла спонтанно, без підтримки і втручання держави, на відміну від японських технополісів.

Синергізм - ефект підвищення результативності за рахунок використання взаємозв'язку різних видів спільної діяльності. Джерелом синергізму може бути використання одних і тих самих виробничих потужностей чи загальнослужбових утворень, наприклад служби НДДКР, що розробляють нову продукцію для багатьох підрозділів чи загальнозбутової мережі, а також взаємодоповнюваність, коли певні методи управління одним підрозділом доповнюють прийоми управління іншими підрозділами.

Система стимулювання інновацій - заходи, форми і засоби мотивації працівників до інноваційної творчості. Використовуються прямі та непрямі методи стимулювання.

Стагнація - застій у виробництві, економіці.

Стратегічна зона господарювання - окремий сегмент середовища, на який фірма має (чи хоче мати) вихід і який є об'єктом аналізу з точки зору окремих тенденцій, небезпек, можливостей, що впливають зі стану цього середовища.

Стратегічне планування ~ управлінський процес створення і підтримки відповідності між цілями фірми, її потенційними можливостями й шансами у сфері маркетингу.

Стратегічний альянс - кооперація великих фірм для здійснення взаємодоповнюючих функцій при проведенні науково-дослідних робіт та поділі фінансових ризиків. Різновиди стратегічних альянсів: консорціуми, спільні підприємства.

Стратегічний господарський суб'єкт - внутрішньо-фірмовий підрозділ, що відповідає одночасно за короткотермінові результати та за розвиток майбутнього інноваційного потенціалу.

Стратегія захисна (оборонна) - збереження і закріплення позицій фірми в певних сферах на основі модернізації, модифікації наявних видів продукції, технологій. Завданням захисної стратегії є збереження стабільного становища на ринку.

Стратегія імітаційна - різновид захисної стратегії, який передбачає зменшення ризику впровадження нововведень завдяки залученню результатів наукових досліджень і розробок, проведених іншими фірмами.

Стратегія наступальна — тип стратегії, спрямованої на витіснення конкурентів шляхом випуску новацій і впровадження їх на ринок, захоплення нових ринків збуту чи домінуючих позицій на ринку за певним видом продукції.

Стратегія технополісів - це стратегія прориву в нові сфери діяльності на підставі розвитку мережі регіональних центрів високого технологічного рівня.

Стратегія фірми у сфері НДДКР - правила прийняття рішень відносно обсягу, спрямованості, інтенсивності робіт, джерела формування, характеру використання здобутих результатів. Науково-дослідна стратегія є елементом загально-корпоративної стратегії.

Субсидія - допомога в грошовій чи натуральній формі, що надається державою за рахунок коштів державного або місцевого бюджету, а також спеціальних фондів.

Творчість - процес створення наукових, духовних та матеріальних цінностей.

Телеверситет - новий тип університету майбутнього. Ґрунтується на

індивідуалізованій освіті завдяки використанню останніх досягнень в інформаційних технологіях (комп'ютери, аудіо- та відеокасети, копіювальна техніка). Телеверситет - це наступна сходинка освіти для тих, хто має навички самостійної роботи.

Теорія Й. Шумпетера - рання концепція нововведень, висунута в працях австрійського економіста Й. Шумпетера («Теорія економічного розвитку»). Теорія стверджує, що розвиток економіки являє собою складний циклічний процес, у якому спалахи нововведень спричинюють чергування фаз кризи й розквіту. Він дав визначення нововведень, запропонував їх класифікацію, виокремив за критерієм новизни нововведення базисні і другорядні. Носієм нововведень Й. Шумпетер вважав підприємця, тому розвиток інновацій залежав від якостей особистості підприємця, яким може бути кожний. Сформулював ідею «ефективної конкуренції», яка зображує ринковий механізм як ефективну взаємодію монополістичних сил, що ґрунтується на конкуренції.

Теорія - форма організації наукових знань, які дають цілісне уявлення про закономірності та зв'язки об'єкта. Наприклад, спосіб ведення господарства. Теорія нововведень ще достатньою мірою не розроблена.

Термін окупності нововведення - показник ефективності реалізації інноваційного процесу, визначений як період, що починається з досліджень і закінчується моментом, коли прибуток з продажу нововведення покриє всі витрати на НДДКР.

Техніка - це предметно втілений і суспільно закріплений спосіб виготовлення чого-небудь. Наукові знання - це спосіб розуміння того, як це виготовляти.

Технологічний прорив - принципово нове вирішення проблеми нетрадиційним шляхом. Наприклад, теорія відносності, ядерна енергетика.

Технологічний розрив - періоди переходу від однієї технології до іншої на основі нових знань, різниці між стратегіями у сфері науково-технічного потенціалу.

Технологія - розробка продукту, його виробництво, кваліфікація та фах працюючих, тобто усі чинники, які визначають рівень технологічного розвитку.

Технопарк - компактно розміщений на підготовленій території комплекс дослідних інститутів, ВНЗ, лабораторій, наукових центрів, дослідних заводів та виробничих підприємств з розвиненою інфраструктурою. В основу парків покладено ідею територіального поєднання наукової думки та матеріальної бази.

Технополіс - це модель технопарку. Розвиваються на базі невеликих міст (населених пунктів), цілеспрямовано орієнтованих на розміщення в них науково-виробничих комплексів упродовжувальних венчурних організацій, що утворюють ядро, навколо якого формуються комерційні житлові та сервісні структури.

Університети - центри для розвитку фундаментальної науки та центри з підготовки кадрів. За замовленнями державних відомств і промислових фірм вони також виконують важливі прикладні дослідження та експериментальні роботи. Широко практикують консультування приватних корпорацій, допомагають роботі професорсько-викладацького складу в промисловості та державних органах на засадах сумісництва. В У. зібрані основні сили наукових працівників найвищої кваліфікації. У. стали центрами формування науково-технічних парків. Джерела фінансування У. такі: державний бюджет, приватні промислові корпорації, благодійні фонди, власні кошти.

Університетсько-промислові центри - утворюються при університетах для проведення фундаментальних досліджень. Створюються за рахунок коштів ІНФ,

ресурсів промислових фірм і наукового потенціалу університетів. У США організовано близько 100 таких центрів.

Фірма - це найменування торговельного або промислового підприємства, яке користується правами юридичної особи, що дає змогу відрізнити одне підприємство від іншого. Тепер фірма - складний диверсифікаційний (багатогалузевий) концерн, що існує у вигляді розгалуженої групи акціонерних компаній, пов'язаних одна з одною так званою системою участі. Якщо пайова участь становить менше ніж 50 %, то компанія вважається асоційованою, якщо понад 50 % - дочірньою щодо фірми.

Форми інтеграції науки та виробництва - інтеграція науки та виробництва є невід'ємною частиною сучасного інноваційного процесу. Вона набирає різних форм співробітництва фундаментальної науки та виробництва: консультування, обмін кадрами, технополіси та ін. Інтеграція вищої школи з промисловістю дала поштовх до формування нового типу вченого, діяльність якого не обмежується роботою викладача та науковою роботою, а переноситься до лабораторії, директорату промислових і фінансових корпорацій, федеральних закладів. Виникла нова професія спеціалістів, що пов'язують науку з виробництвом - науково-технічні антепренери. Вони забезпечують відбір і ефективне використання нововведень у виробничому процесі, є консультантами з питань освоєння нової техніки.

Фундаментальні дослідження (ФД) - розробка гіпотез, концепцій, теорій у певних галузях наукової діяльності, які є основою для створення нових або вдосконалення існуючих виробів, матеріалів, технологій. Наукові ідеї не вмирають і не викидаються на звалище, вони продовжують своє життя в комплексі з новими ідеями або у вигляді основи для розробки нових принципів і концепцій. Наприклад, відкриття, зроблені Фарадеєм, Максвеллом, Резерфордом, Кюрі, Лобачевским, Ейнштейном, продовжують служити науці та виробництву.

Циклічність - загальна форма руху світового розвитку та національних господарств. Вона відбиває нерівномірність функціонування різних елементів національного господарства, зміну революційних та еволюційних стадій його розвитку. Це рух від однієї макроекономічної рівноваги в масштабах як мінімум національної економіки до іншої. Відомі кілька типів економічних циклів (хвиль). Довгі хвилі (цикли) мають протяжність 50-60 років. Розробка теорії циклів була розпочата в 1847 р., коли англієць Х. Кларк звернув увагу на 54-річний розрив між кризами 1793 та 1847 рр. Він висловив припущення, що розрив був об'єктивно зумовлений.

Цикли Кондратьєва (довгі хвилі кон'юнктури). Концепція великих циклів — періодичне повторення характерних економічних, технологічних, соціальних ситуацій (наприклад, економічні піднесення та спади, піки соціальної напруженості). Ці характерні ситуації повторюються через 50-60 років, їх прояви зафіксовані в статистиці. В основі кожної хвилі лежать базисні технології. На початку циклу відбуваються поступові нарощування технічного потенціалу базисних нововведень, потім їх бурхлива комерційна експлуатація, після якої настає уповільнення, спад. Тепер спостерігається четверта хвиля, в основу якої покладено технології, що ґрунтуються на електроніці. Положення Кондратьєва розвинув Й.Шумпетер, який увів поняття «циклів Кондратьєва» та поняття «кластера» нововведень.

S-подібна крива - ілюструє межі розвитку і вдосконалення кожної конкретної технології. Успіх залежить від того, де містяться межі; невдача, пов'язана з нездатністю їх виявити. S-подібна крива використовується для прогнозування технологічних розривів та прискореної розробки технологій.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ЗА ПІДСУМКАМИ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ»

Оцінка	Знання	Уміння
<p style="text-align: center;">«5» (відмінно) A (90-100 балів)</p>	<p>Студент має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Засвоїв наукові підходи до управління нововведеннями; технологію формування бізнес-планів інноваційних пропозицій; види, джерела та форми фінансування інноваційної діяльності; порядок розробки інноваційного проекту, механізм управління реалізацією інноваційних проектів; напрямки, інструменти, моделі та механізми реалізації державної інноваційної політики; форми державної підтримки інноваційної діяльності; технології стратегічного управління інноваціями; види інноваційних стратегій та сфер їхнього застосування. Досконало знає основну літературу, а також вказівки, положення, нормативні матеріали з інноваційного менеджменту. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Освоїв зв'язки методів і засобів управління інноваціями із законами, закономірностями і принципами інноваційного менеджменту.</p>	<p>Студент вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Вміє використовувати довідники, довідкову літературу, грамотно викладати програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички творчого мислення, наукового прийняття рішень у процесі організації ефективного управління інноваційною діяльністю на підприємстві.</p>
<p style="text-align: center;">«4» (добре) B (80-89 балів) C (70-79 балів)</p>	<p>Студент показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їх поповнення і оновлення в процесі подальшого навчання і професійної діяльності. Засвоїв основні завдання системи інноваційного менеджменту в організації в умовах ринкової трансформації вітчизняної економіки. Опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також вказівки, рекомендації, положення та інші програмні матеріали.</p>	<p>Студент успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень. Вміє використовувати на практиці програмні знання, розв'язувати проблемні ситуації, що виникають у виробничо-господарській діяльності підприємств.</p>
<p style="text-align: center;">«3» (задовільно) D (60-69 балів) E (50-59 балів)</p>	<p>Студент має знання лише основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою. Допускає помилки у відповідях на теоретичні запитання дисципліни і при виконанні практичних завдань, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача.</p>	<p>Студент виконує практичні завдання в межах програмних вимог. Допускає неточності і помилки при розв'язанні виробничих ситуацій. Не володіє навичками системного обґрунтування запропонованих рішень у виробничій діяльності підприємства. Виявляє труднощі при застосуванні знань на практиці.</p>
<p style="text-align: center;">«2» (незадовільно) Fx (35-49 балів) F (0-34 бали)</p>	<p>Студент не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Має недостатні знання для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки</p>	<p>Студент не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні. Демонструє невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.</p>